

Pythagoras.

(569-470 Kr.e.)

Oly név, mely iránt bizonytalán mindenki érdeklődik, a ki matematikát tanul; attól a pillanattól fogva, hogy a híres Pythagoras-féle tétellel megismerkedik, folyton kénytelen ezt a geometriai megoldások legtöbbjénél alkalmazni s így e név folyton végig kíséri geometriával való foglalkozásának idején keresztül. S ha már talán e név gyakori szereplése is kíváncsivá tesz bennünket viselőjéről valamit tudni, úgy kíváncsiságunkat annál kellemesebben elégíti ki az, ha megtudjuk, hogy Pythagoras maga mily érdekes egyéniség, szereplése mily nagy, hatása mily mély és tudása mennyire általános és a matematika fejlődésében mily jelentős volt.

Életrajza – röviden előadva – a következő. Samos szigetén született Kr.e. 569-ben. 551-ben elment Pherekydeshez, Thales tanítványához Lesbos szigetére, a kinél két évig tanult. Ekkor Miletosba ment Anaximandroszhoz, Thales másik tanítványához és magához Thaleshez, a ki rendkívül szívesen fogadta és az ifjú kitűnő tehetségeit felismerve, arra ösztönözte, hogy Egyiptomba menjen és kiválóan Memphisben és Thebemben a papokhoz forduljon. Pythagoras megfogadta Thales tanácsát és 547-ben Egyiptomba ment, a hol 21 évi tartózkodása alatt az egyiptomi papok összes tudását magáévá tette. 526-ban egyiptomi papokkal egyetemben babyloni fogságba került, a hol különböző keleti népek papjaival érintkezésbe lépve, tudományát ismét gyarapította. Hogy mennyi ideig volt ott, arról különféle adatok vannak; tény az, hogy 513-ban Görögországban tett másfélévi utazás után ismét hazájába Samos szigetére tért vissza és itt filozófiai tanokat hirdetett. Mivel azonban a politikai viszonyok itt nem voltak kedvezők, 510-ben kivándorolt Dél-Itáliába s ott Kroton városában telepedett meg. Itt alapította meg híres iskoláját, az ú. n. itáliai iskolát, melyben filozófiát és teológiát tanítva, eszméit akarta megvalósítani. Utazásai közben arra a meggyőződésre jutott, hogy az államélet legmagasabb fokát csak úgy lehet elérni, ha a legerényesebb és legbölcsebb polgárok vezetik a közügyeket. Ezeket tehát előbb ki kellett keresni. Pythagoras ezt úgy képzelte elérhetőnek, ha egy társaság összeáll, melynek tagjai erkölcsösség, magasfokú műveltség, tudományos képzettség és szilárd elvek tekintetében kiválnak és e tulajdonságok révén az államkormányzást hatalmába kerítik. A tagokat, kiknek száma 300 körül lehetett, maga Pythagoras választotta ki kedélyük, előéletük, tehetségük, tudományos képzettségük, de még arcvonásaik, kifejezésük, járásuk latba vetésével is. Az új tag az első fokozatba lépett és csak idővel jutott a felsőbbekbe, úgy, hogy csak hosszú idő múlva avatták be az iskola titkos tanaiba. Mert kétféle tanai voltak: titkosak a minden fokozatokon átment, beavatott tagok és nyilvánosak a nagy közönség számára. Az iskola tagjainak szigorú életrendje, melynek végcélja az önuralom volt, még zárkózottabbá és titokzatosabbá, de egyszersmind gyűlöletessé is tette az iskolát, mert a nép e zárt körben csak álarczos arisztokráciát látott. A mily előzékenységgel fogadták Pythagorast Krotonba érkezésénél, oly dühvel estek most neki az iskolának, melyet 490-ben feloszlattak, sok tagját megölték, magát Pythagorast pedig vagyonának lefoglalása mellett száműzték. Pythagoras most Tarentum városába menekült, a hol iskoláját újra megalakította, majd a népuralom elől innen is menekülve, 474-ben Metapontumba tette át. De iskolája e helyen is annyira gyűlöletes lett, hogy 471-ben újból megtámadták, tagjait megölték vagy száműzték, magának Pythagorasnak a házat gyújtották fel, melyből a 98 éves agastyán csak nagy nehezen menekült meg. Nemsokára azután meghalt 470-ben.

Tanítványai és iskolájának további követői még együtt működtek körülbelül 400-ig. A mily rajongással szerették öt tanítványait, oly óriási tisztelettel illették emlékét a későbbi hívek is. Idővel egész mythikus alakká lett; nevét nem is ejtették ki, csak így beszéltek róla: "Ō". Állításaikban, érvelésükben csak arra hivatkoztak, hogy Ō mondta: "Αθρις εφρα". Mindezzel azonban az járt, hogy nem igen lehetett megtudni azt, hogy mi eredt magától Pythagorastól és mi a követőitől, annál kevésbbé, mert ő maga nem írt le semmit, tanait csak Plato és Aristoteles jegyezték fel a szó hagyomány alapján. Így tehát a következőkben elmondott ismeretek nem éppen csak Pythagoras, hanem egész iskolájának, tehát a Kr.e.V. század eme zárt körének ismeretei voltak.

Budapest

Baumgartner Alajos.